

Selvsagt er det et mål at alle mennesker i arbeidstør alder som mottar ulike trygdeordninger. Hovedårsaken til dette er godt utbygde trygdeordninger. Vi har et velferdssamfunn vi kan være stolte av. Det skal alltid lønne seg å jobbe, men de som ikke kan jobbe skal ha et verdig levegrunnlag. Veldig mange av dem her til lands mottar ulike trygdeytelser vil i andre samfunn ha blitt forsørgt av ektefeller, foreldre eller andre nære pårørende.

Jeger uenig i at vi har dårligere gjengjeng og universell

nom finanskrise. Det er en stor seier. For noen faller tydeligvis denne seieren tungt for brystet. I stedet for å angripe arbeidsløsheten har høyrepartiene valgt å angripe statistikkene. Ledende politikere fra disse partiene har brukt de siste ukene på å så tvil om norske arbeidsløshetstall. Det er det ingen grunn til.

Ledighetstallene til Statistisk sentralbyrå følger internasjonale retningsslinjer. De inngår

altså ikke fonologi som grammatisk verktøy i ordklasseseinndeling. Måten ein bruker eit bestemt ord på (pragmatikk), er heller ikkje nødvendigvis alltid noko godt kriterium. Dersom eg seier "Døra" og meiner at nokon skal lukke døra eller passe på at ho ikkje smell igjen, blir ikkje "døra" til eit verb av den grunnen. Men morfologi, syntaks og semantikk er viktige verktøy i ordklasseseinndeling, og dei skal brukast i nettopp den rekkefølga.

Ein startar med å sjå på om eit ord har bøyging, som er eit morfologisk kriterium. Det har å gjere med forma til ordet. Ord med bøyging, kan høyre til visse ordklassar og ikkje andre og omvendt. Det finst også ulike måtar å bøye ord på. Substantiv blir t.d. bøygd i eintal, fleirtal og bestemtheit, mens verb kan bli bøygd i tid.

Grammatikkverktøy i praksis

Etter å ha skrive om "verktøy" i grammatikken, fekk eg lyst til å vise korleis systematisk bruk av grammatiske verktøy faktisk har endra skolegrammatikken i Noreg. Dei fleste vaksne har lært om ordklassene på skolen. Inndeling av ord i ulike ordklasser er relativt gammal og har vore ein del av tradisjonell grammatikkundervisning så lenge vi har hatt eit organisert skolesystem i Noreg. Henrik Wergeland skreiv t.d. i 1833 eit pedagogisk dikt i samlinga "For Børnene", som han kalla "Sproglære". Diktet blei skrive for at elevane lettare skulle lære dei ti ordklassene. Diktet sluttar med: "Af ti Taledale da Sproget bestaaer. Igjennem det Tanken af Sjelen udgaaer."

Den tradisjonelle ordklasseseinndeling opererte med ti klassar: substantiv, pronomen, artikkel, adjektiv, talord, verb, adverb, preposisjonar, konjunksjonar og interjeksjonar. Dei fleste vil kjenne igjen desse ordklassane ifrå norsktimeane eller eventuelt ifrå undervisninga i eit fremmedspråk.

Ein skulle tru at slik kunnskap om grammatikk var evigvarande. Men det er den faktisk ikkje. Den tradisjonelle ordklasseseinndeling viste seg å vere inkonsekvent på mange område. Språkforskarane etterlyste ein meir konsekvent bruk av dei grammatiske verktøya i klassifiseringa av ord. Ein gjekk då systematisk til verks for å komme fram til ein praktisk metode som gjorde det mogleg å bestemme ordklassar ut ifrå konkrete kriterium som ein kunne følgje.

I artikkelen om grammatiske verktøy nemnde eg fem hovudområde i grammatikken: fonologi, morfologi, syntaks, semantikk og pragmatikk. Det er kanskje innlysande at uttalen av eit ord ikkje burde spele noka vesentleg rolle når ein skal klassifisere eit ord. Ein treng

kunne vise til. Dette er typiske funksjonsord. Dei fungerer som grammatiske element i ei setning.

Nokre språkforskarar blei altså einige om å praktisere ordklasseseinndeling etter faste prinsipp. For å vere konsekvent og rydde i den tradisjonelle ordklasseseinndeling, blei nokre ordklassar fjerna, mens nye ordklassar kom til.

I 1997 gav språkforskarane Jan Terje Faarlund, Svein Lie og Kjell Ivar Vannebo ut "Norsk referansegrammatikk", som er ei bok på over 1200 sider som presenterer ein grammatikk med konsekvent bruk av dei grammatiske verktøya i forhold til bl.a. ordklassane. I 2005 bytta ein så etter tilråding frå Utdanningsdirektoratet og Språkrådet å endre terminologien i undervisninga i skolen. Det er altså berre fem år sidan den tradisjonelle skolegrammatikken i Noreg blei revolusjonert på grunnlag av systematisk bruk av grammatiske verktøy.

Dei nye ordklassane er: substantiv, pronomen, adjektiv, determinativ, verb, adverb, preposisjonar, konjunksjonar, subjunksjonar og interjeksjonar. Det tyder at artikkel og talord har forsvunne som ordklassar. Medlemmane i desse klassane er no fordelte på adjektiv og determinativ, alt etter korleis dei oppfører seg i forhold til dei nemnde kriteria. Determinativ er ein ny ordklasse som inneheld ulike typar bestemmarord. Den andre nye ordklassen er subjunksjonar, som tidlegare var ei undergruppe av konjunksjonar. Forskjellen mellom dei er at konjunksjonar bind saman likeverdige frasar, mens subjunksjonar innleiar underordna setningar.

XSpråkforskning er spennande på så mange måtar – og avendnt språkforskning kan altså endre oppfatninga av kva folk flest har lært og meint om grammatikk.

JENS HAUGAN, Førsteamanuensis i norsk, Høgskolen i Hedmark